
РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

УДК 582(1-751.3)(477.43)

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.3-36.30>

ПРОДРОМУС РОСЛИННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «МАЛЕ ПОЛІССЯ»

Цибуля М.М.

Національний природний парк «Мале Полісся»
вул. Михельська, 32, 30300, м. Ізяслав, Хмельницька область
marinka-bg111@i.ua

У статті наведено синтаксономічну класифікацію рослинності території національного природного парку «Мале Полісся». Природна рослинність НПП «Мале Полісся» представлена лісовими, лучними, болотними та водними фітоценозами. У лісовому фонді домінують дубово-соснові ліси, значна участь соснових лісів та культури сосни звичайної. Трапляються ділянки дубових лісів. Невеликі площі займають грабово-дубові, а також похідні від цих лісів. На незначних площах зростають чорновільшняки та ліси з участю *Betula pendula* Roth. Серед видів деревних рослин найменшою є участь *Carpinus betulus* L. Лісова рослинність НПП «Мале Полісся» є переважаючою та нараховує 36 асоціації. Вона представлена ценозами трьох класів формацій: *Sylvae aciculares*, *Sylvae aciculari-latifoliosae*, *Sylvae foliosae*. Хвойні ліси представлені формацією *Pineta sylvestris*, яка включає дев'ять асоціацій. Широколистяно-хвойні ліси представлені формацією *Pineto-Querceto-Carpineta* та *Querceto-Pineta*, які нараховують вісім асоціацій. Листяні ліси об'єднані формаціями *Querceta roboris*, *Carpineto-Querceeta*, *Carpineta betulitis*, *Alneta glutinosae*, які об'єднали 19 асоціацій парку. Болота НПП «Мале Полісся» представлені всіма типами: евтрофні болота пов'язані переважно із заплавами річок, мезотрофні та оліготрофні – зі заростаючими озерами. Болотна рослинність нараховує 20 асоціацій і представлена ценозами трьох класів формацій: *Paludes eutrophicae*, *Paludes mesotrophicae*, *Paludes oligotrophicae*. Лучна рослинність на території НПП «Мале Полісся» не займає значних площ, проте, як і для більшості території України, характеризується високим ценотичним різноманіттям. Різноманітна за ценотичним складом водна рослинність НПП «Мале Полісся» нараховує 26 асоціацій. Загалом у складі рослинності національного природного парку нараховується 97 асоціацій. За результатами досліджень рослинності НПП «Мале Полісся» нами встановлено 21 рідкісний синтаксон, що потребує охорони як на загальнодержавному, так і регіональному рівні. **Ключові слова:** рослинність, фітоценоз, національний природний парк, болото.

Prodrumus vegetation of the National Natural Park «Male Polissya». Tsybulya M.

In the article is given a syntaxonomic classification of vegetation in the territory of the National Natural Park «Male Polissya». The natural vegetation of NNP «Male Polissya» is represented by forest, meadow, swamp and water phytocenoses. The forest fund is dominated by oak-pine forests, a significant share of pine forests and Scots pine culture. There are areas of oak forests. Small areas are occupied by hornbeam-oak, as well as derivatives of these forests. Black cherries and forests with *Betula pendula* Roth grow in small areas. Among the species of woody plants, *Carpinus betulus* L. is the smallest. The forest vegetation of NNP «Male Polissya» is predominant and has 36 associations. It is represented by cenoses of three classes of formations: *Sylvae aciculares*, *Sylvae aciculari-latifoliosae*, *Sylvae foliosae*. Coniferous forests are represented by the formation – *Pineta sylvestris*, which includes 9 associations. Deciduous and coniferous forests are represented by the formation of *Pineto-Querceto-Carpineta* and *Querceto-Pineta*, which have 8 associations. Deciduous forests are united by the formations *Querceta roboris*, *Carpineto-Querceeta*, *Carpineta betulitis*, *Alneta glutinosae*, which united 19 associations of NNP «Male Polissya». The bogs of the NNP «Male Polissya» are represented by all types: eutrophic bogs are connected mainly with river floodplains, mesotrophic and oligotrophic bogs are connected with overgrown lakes. Wetland vegetation has 20 associations and is represented by cenoses of three classes of formations: *Paludes eutrophicae*, *Paludes mesotrophicae*, *Paludes oligotrophicae*. Meadow vegetation on the territory of NNP «Male Polissya» does not occupy significant areas, however, as for most of Ukraine is characterized by high coenotic diversity. Diverse in coenotic composition of aquatic vegetation NNP «Male Polissya», has 26 associations. In total, there are 97 associations in the vegetation of the National Park. According to the results of vegetation research at the NNP «Male Polissya», we have identified 21 rare syntaxons that need protection at both the national and regional levels. **Key words:** vegetation, phytocenosis, national nature park, swamp.

Постановка проблеми. Національний природний парк (далі – НПП) «Мале Полісся» створений Указом Президента України 2 серпня 2013 р. Адміністрація створена 2014 р. За період діяльності НПП здійснено інвентаризацію флори (нараховує 801 вид вищих судинних рослин). Досі не проведена інвен-

таризація рослинності НПП, у зв'язку з чим виникла необхідність установити її синтаксономічний склад.

Головною метою нашого дослідження було проаналізувати «Продромус растительности Украины» [1] та на його основі класифікувати рослинність НПП «Мале Полісся». Об'єктом дослідження є рос-

линність НПП, а предметом – синтаксономічний склад рослинності території парку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більш детальні та систематичні геоботанічні дослідження, що включали сучасну територію НПП «Мале Полісся», розпочалися на початку ХХ ст. У цей час складаються геоботанічні карти, встановлюється залежність рослинних угруповань від едафічних та екологічних умов, виділяються рідкісні рослинні угруповання. Вивченням території Мале Полісся займалися наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. такі відомі польські вчені, як Б. Блоцький, Ш. Труш, Г. Запалович, В. Шафер [2; 3].

Ботанічні дослідження в Західному, Центральному та Східному Поліссі проводив А.І. Барбарич; геоботанічним вивченням боліт займалися Є.М. Брадїс та Г.Ф. Бачурїна; питання геоботанічного районування та стан лісової рослинності досліджував В.О. Поварніцин [2; 3].

До проведення наших досліджень рослинність східної частини Мале Полісся була вивчена лише фрагментарно (Барбарич, 1937, 1953, 1966; Брадїс, 1957; Шеляг-Сосонко, Кузьмичов, 1967; Юглічек, 2002, 2003). Більшість робіт стосувалася Мале Полісся у цілому або його західної частини [4–10].

Геоботанічні та флористичні дослідження регіону проводилися на тлі більш широких питань природного районування України (Шеляг-Сосонко, Куковиця (1971), Брадїс (1961), Брадїс, Андрїєнко (1975)). Найбільше охарактеризований рослинний покрив 30-кілометрової зони Хмельницької АЕС, (Шеляг-Сосонко, Дїдух, Плюта, Устименко, Коротченко, Юглічек, 2000, 2001). Залишилися не висвітленими в літературі питання про закономірності розміщення, сучасний стан і синтаксономічний склад рослинності, динаміку тощо [5–10].

Методологічне або загальнонаукове значення. Наукові дослідження виконувалися комплексно з використанням загальнонаукових і спеціальних методів біологічних досліджень: польових (детально-маршрутний, метод стандартних геоботанічних описів) і камеральних.

Виклад основного матеріалу. Природна рослинність національного природного парку «Мале Полісся» представлена лісовими, лучними, болотними та водними фітоценозами. Переважає лісова рослинність. У лісовому фонді домінують дубово-соснові ліси, значна участь соснових лісів та культури сосни звичайної. Трапляються ділянки дубових лісів. Невеликі площі займають грабово-дубові, а також похідні від цих лісів. На незначних площах зростають чорновільшняки та ліси з участю *Betula pendula* Roth. Серед видів деревних рослин найменшою є участь *Carpinus betulus* L. На території НПП лучна рослинність не займає значних площ. Вона зосереджена переважно в заплаві р. Горинь. Переважають болотисті, торф'янисті луки типового ценотичного та флористичного складу [2; 3].

Болота НПП «Мале Полісся» представлені усіма типами: евтрофні болота пов'язані переважно із заплавами, мезотрофні та оліготрофні – зі заростаючими озерами. Здебільшого, характер боліт на території парку має багато спільного з болотами Західного Полісся [2; 3].

Лісова рослинність займає найбільші площі та характеризується найбільш високим ценотичним різноманіттям. На території НПП «Мале Полісся» переважають (50–60%) соснові ліси (*Pineta sylvestris*), які займають різноманітні екотопи і приурочені до дерново-підзолистих ґрунтів, рідше – середньо-опідзолених. Характерними є ліси формації звичайнодубово-звичайнососнової (*Querceto (roboris) – Pineta (sylvestris)*).

Також досить часто трапляються на території НПП «Мале Полісся» звичайнососново-звичайнодубово-звичайнограбові ліси (*Pineta (sylvestris)-Querceto (roboris)-Carpineta (betuli)*), які займають плакорні ділянки на дернових слабкопідзолистих піщаних або глинисто-піщаних ґрунтах. У складі лісової рослинності рідше зустрічаються звичайнограбово-звичайнодубові ліси (*Carpineta (betuli)-Querceto (roboris)*). У незначній кількості на території НПП «Мале Полісся» трапляються чорновільхові ліси (*Alneta glutinosae*). Вони рівномірно поширені, ростуть на знижених ділянках вододілів та в заплавах річок.

Тип рослинності. Ліси – *Silvae*.

Клас формацій. Хвойні ліси – *Silvae aciculares*.

Група формацій. Світлохвойні ліси – *Silvae laetiaticulares*.

Формація сосни звичайної *Pineta sylvestris*.

Група асоціацій: соснові ліси зеленомохові *Pineta hylocomiosa*.

Асоціації: *Pinetum hylocomiosum*.

Pinetum myrtilloso-hylocomiosum.

Pinetum molinoso-hylocomiosum.

Pinetum ruboso (hirti)-hylocomiosum.

Група асоціацій: соснові ліси орлякові *Pineta pteridiosa*.

Асоціація: *Pinetum pteridiosum*.

Група асоціацій: соснові ліси чорницеві *Pineta myrtillosa*.

Асоціації: *Pinetum myrtillosum*.

Pinetum molinoso-myrtillosum.

Група асоціацій: соснові ліси молінієві *Pineta molinoso*.

Асоціація: *Pinetum molinosum*.

Група асоціацій: березво-соснові ліси крушиново чорницеві *Betuleto-Pineta franguloso-myrtillosa*.

Асоціація: *Betuleto-Pinetum franguloso-myrtillosum*.

Клас формацій. Широколістяно-хвойні ліси – *Silvae aciculari-latifoliosae*.

Група формацій. Широколістяно-світлохвойні ліси – *Silvae laetiaticulari-latifoliosae*.

Формація: дубово-соснові ліси *Querceto-Pineta*.

Група асоціацій: дубово-соснові ліси зеленомохові *Querceto-Pineta hylocomiosa*.

Асоціації: *Querceto-Pinetum hylocomiosum*.
Querceto-Pinetum myrtilloso-hylocomiosum.
Група асоціацій: дубово-соснові ліси ожинової *Querceto-Pineta rubosa (hirti)*.

Асоціація: *Querceto-Pinetum rubosum (hirti)*.

Група асоціацій: дубово-соснові ліси чорницевої *Querceto-Pineta myrtillosa*.

Асоціація: *Querceto-Pinetum myrtillosum*.

Група асоціацій: дубово-соснові ліси крушинової *Querceto-Pineta frangulosa*.

Асоціації: *Querceto-Pinetum franguloso-myrtillosum*.

Querceto-Pinetum franguloso-lycopodiosum (annotini).

Формація: сосново-дубові-грабові ліси *Pineto-Querceto-Carpineta*

Група асоціацій: сосново-дубові-грабові ліси квасинецевої *Pineto-Querceto-Carpinetum oxalidosum*.

Асоціація: *Pineto-Querceto-Carpinetum oxalidosum*.

Група асоціацій: сосново-дубові-грабові ліси зірочникові *Pineto-Querceto-Carpinetum stellariosa*.

Асоціація: *Pineto-Querceto-Carpinetum stellariosum*.

Клас формацій. Листяні ліси – *Sylvae foliosae*.

Формація дуба звичайного *Querceta roboris*.

Група асоціацій: дубові ліси крушино-осокової *Querceta franguloso-caricosa (brizoiditis)*.

Асоціація: *Quercetum franguloso-caricosum (brizoiditis)*.

Група асоціацій: дубові ліси крушино-ковалієвої *Querceta franguloso-convallariosa*.

Асоціація: *Quercetum franguloso-convallariosum*.

Група асоціацій: дубові ліси ліщиново-зірочникові *Querceta coryloso-caricosa (brizoiditis)*.

Асоціація: *Quercetum coryloso-caricosum (brizoiditis)*.

Група асоціацій: дубові ліси ліщиново-ковалієвої *Querceta coryloso-convallariosa*.

Асоціація: *Quercetum coryloso-convallariosum*.

Формація: грабово-дубові *Carpineto-Querceeta*.

Група асоціацій: грабово-дубові ліси осокової *Carpineto-Querceta caricosa (brizoiditis)*.

Асоціація: *Carpineto-Quercetum caricosum (brizoiditis)*.

Група асоціацій: грабово-дубові ліси зірочникові *Carpineto-Querceta stellariosa*.

Асоціації: *Carpineto-Quercetum stellariosum*.

Carpineto-Quercetum aegopodiosum.

Carpineto-Quercetum galeobdolosum.

Carpineto-Quercetum galiosum (odorati).

Carpineto-Quercetum caricosum (pilosae).

Формація граба звичайного *Carpineta betulitis*.

Група асоціацій: грабові ліси зеленчукової *Carpineta galeobdolosum*.

Асоціація: *Carpinetum galeobdolosum*.

Формація вільхи чорної *Alnetum glutinosae*.

Група асоціацій: вільхові ліси безщитникові *Alnetum athyriosum*.

Асоціація: *Alnetum athyriosum*.

Група асоціацій: вільхові ліси осокової *Alnetum caricosa (brizoiditis)*.

Асоціація: *Alnetum caricosum (brizoiditis)*.

Група асоціацій: вільхові ліси гадючникові *Alnetum filipendulosa (ulmariae)*.

Асоціація: *Alnetum filipendulosum (ulmariae)*.

Група асоціацій: вільхові ліси кропивні *Alnetum urticosa (galeopsifoliae)*.

Асоціація: *Alnetum urticosum (galeopsifoliae)*.

Група асоціацій: вільхові ліси безщитникові *Alnetum athyriosum*.

Асоціація: *Alnetum athyriosum*.

Група асоціацій: вільхові ліси осокової *Alnetum caricosa (brizoiditis)*.

Асоціація: *Alnetum caricosum (brizoiditis)*.

Група асоціацій: вільхові ліси гадючникові *Alnetum filipendulosa (ulmariae)*.

Асоціація: *Alnetum filipendulosum (ulmariae)*.

Група асоціацій: вільхові ліси кропивні *Alnetum urticosa (galeopsifoliae)*.

Асоціація: *Alnetum urticosum (galeopsifoliae)*.

Лісова рослинність НПП «Мале Полісся» є переважаючою та нараховує 36 асоціацій. Вона представлена ценозами трьох класів формацій: *Sylvae aciculares*, *Sylvae aciculari-latifoliosae*, *Sylvae foliosae*. Хвойні ліси представлені формацією *Pineta sylvestris*, яка включає дев'ять асоціацій. Широколистяно-хвойні ліси представлені формацією *Pineto-Querceto-Carpineta* та *Querceto-Pineta*, які нараховують вісім асоціацій. Листяні ліси об'єднані формаціями *Querceta roboris*, *Carpineto-Querceeta*, *Carpineta betulitis*, *Alnetum glutinosae*, які об'єднали 19 асоціацій НПП «Мале Полісся».

Лучна рослинність на території НПП «Мале Полісся» не займає значних площ, проте, як і для більшості території України, характеризується високим ценотичним різноманіттям. У межах Полісся вона приурочена до північних територій, займаючи знижені ділянки прируслової та центральної частин річкових заплав, переважають болотисті, торф'янисті луки типового ценотичного та флористичного складу [2].

Тип рослинності. Луки – *Prata*

Клас формацій. Справжні луки – *Prata genuina*.

Група формацій. *Prata genuina magnograminosa*.

Формація: *Agrostideta gigantea*

Асоціація: *Agrostidetum (giganteae) ranunculorum (repentis)*.

Формація: *Alopecureta pratensis*

Асоціація: *Alopecuretum (pratensis) phalaroidosum (arundinaceae)*.

Група формацій. *Prata genuina parvigraminosa*.

Формація: *Agrostideta tenuis*

Асоціації: *Agrostidosum (tenuis)*.

Agrostidetum (tenuis)-festucosum (pratensis).

Формація: *Poeta pratensis*

Асоціація: *Poeta (pratensis) deschampsiosum*.

Формація: *Festuceta rubrae*.

Асоціації: *Festucetum rubrae purum*.

Festucetum (rubrae) agrostidosum (caninae).

Клас формацій. Болотисті луки – *Prata paludosa*.

Група формацій. *Prata paludosa magnograminosa*.

Формації: *Phalaroideta arundinaceae*

Асоціації: *Phalaroidetum (arundinaceae)*,

Phalaroidetum (arundinaceae)-alopepuretum (pratensis),

Phalaroidetum (arundinaceae) caricosum (acutiformis),

Phalaroidetum (arundinaceae) caricosum (vesicaria).

Група формацій. *Prata paludosa parvigraminosa*.

Формація: *Agrostideta stolonifera*

Асоціації: *Agrostidetum stoloniferae purum*

Agrostidetum (stoloniferae)-ranunculosa (repentis).

Формація: *Cariceta acutiformis*.

Асоціації: *Caricetum (acutiformis) caricosum (appropinquatae)*

Caricetum acutiformis purum

Лучна рослинність представлена ценозами *Prata genuina*, яка нараховує 15 асоціацій.

Болотна рослинність у межах НПП «Мале Полісся» поширена в заплавах річок Горині, Гнилого Рогу, їхніх приток та інших невеликих струмків і характеризується високим ценотичним різноманіттям. Болота території Парку перебувають на різних стадіях розвитку – від евтрофної до оліготрофної.

Тип рослинності. Болота – *Paludes*

Клас формацій. Евтрофні болота – *Paludes eutrophicae*.

Група формацій. *Paludes sylvaticae*.

Формація: *Alneta paludosa*.

Асоціації: *Alnetum salicoso (cinerei)-phragmitosum*,

Alnetum scirposum (sylvaticae),

Alnetum caricosum (acutiformis),

Alnetum caricosum (acuta)

Група формацій. *Paludes fruticosae*.

Формація: *Saliceta cinerea*.

Асоціації: *Saliceta (cinerea) caricosa (acutiformis)*,

Saliceta phragmitosa (australis).

Група формацій. *Paludes herbosae*.

Формація: *Cariceta vesicariae*

Асоціації: *Caricetum vesicariae*,

Caricetum acutae,

Caricetum (omskiana),

Caricetum (omskiana) typhosum (latifoliae),

Caricetum appropinquatae.

Клас формацій. Мезотрофні болота – *Paludes mesotrophicae*.

Група формацій. *Paludes sylvaticae et rarisylvaticae sphagnosae mesotrophicae*.

Формація: *Pineto (sylvestris)-Sphagneta mesotrophicae*, *Betuleto (pubescentis)-Pineta Sphagneta mesotrophicae*.

Асоціації: *Pinetum franguloso-sphagnosum*

Pinetum franguloso-myrtylloso-sphagnosum

Pinetum eriphoroso (vaginati)- sphagnosum

Формація: *Betuleto (pubescentis)-Pineta Sphagneta mesotrophicae*.

Асоціації: *Betuleto (pubescentis)-Pinetum (sylvestris) eriphoroso (vaginati)- sphagnosum*

Betuleto-Pinetum phragmitoso (australis)-caricoso (lasiocarpa)- sphagnosum

Група формацій. *Paludes herboso-Sphagnosae*.

Формація: *Phragmiteto-Sphagneta mesotrophicae*,

Асоціації: *Phragmiteto comaroso (palustris)-sphagnosum*

Phragmiteto. calamagrostidosa (canescentis)-sphagnosum

Формація: *Calamagrostideta canescentis-Sphagneta mesotrophicae*, *Cariceto-Sphagneta mesotrophicae*.

Асоціація: *Calamagrostidetum (canescentis)-Sphagnosum*

Формація: *Cariceto-Sphagneta mesotrophicae*.

Асоціації: *Caricetum (lasiocarpae)-sphagnosum*

Caricetum (rostratae)-sphagnosum

Клас формацій. Оліготрофні болота – *Paludes oligotrophicae*.

Група формацій. *Paludes sylvaticae et sparsosylvaticae sphagnosae oligotrophicae*.

Формація: *Pineto-Sphagneta oligotrophica*.

Асоціація: *Pineto. franguloso-moliniosum (caeruleae)*.

Група формацій. *Paludes herboso-Sphagnosae oligotrophicae*.

Формація: *Eriophoretum (vaginati)-Sphagneta oligotrophicae*,

Асоціації: *Eriophoretum (vaginati)-sphagnosum*,

Формація: *Ledeto-Sphagneta oligotrophicae*.

Асоціація: *Ledetum eriphoroso-(vaginati)-sphagnosum*.

Болотна рослинність нараховує 20 асоціацій і представлена ценозами трьох класів формацій: *Paludes eutrophicae*, *Paludes mesotrophicae*, *Paludes oligotrophicae*. Варто зазначити, що болотна рослинність НПП «Мале Полісся» є репрезентативною для лісової зони України і має багато спільних рис із болотами Мале Полісся та Українського Полісся у цілому.

Різноманітна за ценотичним складом водна рослинність НПП «Мале Полісся» нараховує 26 асоціацій. Вона приурочена до русел річок, озер, ставків, каналів та кар'єрів. У водоймах НПП найбільш типовими є ценози формацій *Nuphareta luteae*, *Nymphaeeta albae*, *Nymphaeeta candidae* та ін.

Тип рослинності. *Vegetatia aquatica*.

Клас формацій. *Vegetatia aquatica*.

Клас. *Lemnetea*.

Асоціації: *Lemnetum minoris*,

Lemnetum gibbae,

Callitricho-Lemnetum minoris,

Lemno minoris-Spirodeletum polyrhizae,

Spirodeletum polyrhizae,

Lemnetum trisulcae,

Lemno-Hydrocharitetum morsus-ranae

Hydrocharitetum morsus-ranae

Ceratophyllo-Hydrocharitetum

Клас. *Potametea*

Порядок *Potametalia* W. Koch 1926

Асоціації: *Potametum lucentis*,

Elodeetum canadensis,

Myriophylletum spicati,
Myriophylletum verticillati,
Myriophyllo-Potametum,
Potametum nodosi,
Myriophyllo-Nupharetum,
Potameto-Nupharetum,
Nymphaeetum albo-luteae,
Potametum natantis,
Polygonetum amphibii,
Ceratophylletum demersi,
Ceratophylletum submersi,
Ranunculium aquatilis,
Batrachietum circinatis,
Stratiotellum (aloiditis) hydrocharosum (morsus-ranae),

Stratiotellum hydrocharosum (morsus-ranae)-lemnosa (minoris).

За результатами досліджень рослинності НПП «Малого Полісся» нами встановлено 21 рідкісний синтаксон, що потребує охорони як на загальнодержавному, так і регіональному рівні [11]: асоціації *Pinetum hylocomiosa*, *Pinetum myrtillosa*, *Quercetum (roboris) coryloso-caricosum (brizoidis)*, *Quercetum (roboris) franguloso-caricosum (brizoidis)*, *Carpineto-Quercetum caricosum (pilosae)*, *Carpineto-Quercetum*

aegopodiosum, *Cariceta davalliana*, *Numpharetum luteae*, *Numphaeetum candidae*, *Sparganietum minimi*, *Pinetum convallarioso-hylocomiosum*, *Pinetum calunoso-hylocomiosum*, *Polygoneta (amphibii) utriculariosa (minoris)*; *Pinetum lycopodiosa (annotini)*, *Pinetum franguloso-lycopodiosa (annotini)*, *Betuleto-Pineta lycopodiosa (annotini)*, *Querceto-Pineta franguloso-lycopodiosa (annotini)*, *Betuleto-Pineta oxycoccoso (palustri)-caricoso (lasiocarpa)-sphagnosa*, *Callaeto (palustris)-sphagnosa*; формації *Phalaroideta arundinaceae*, *Pineto-Spagneta olligotrophica*.

Головні висновки. Отже, територія НПП «Мале Полісся» є цінним природно-територіальним комплексом, де найрепрезентативніше представлені добре збережені поліські ландшафти, вкриті здебільшого дубово-сосновими та сосновими лісами. Найчисельнішими ценозами є класи формацій *Sylvae aciculares*, *Sylvae aciculari-latifoliosae*, *Sylvae foliosae* та нараховують 36 асоціацій. Болотна рослинність нараховує 20 асоціацій і представлена ценозами трьох класів формацій: *Paludes eutrophicae*, *Paludes mesotrophicae*, *Paludes oligotrophicae*. Загалом у складі рослинності НПП «Мале Полісся» нараховується 97 асоціацій, серед яких і ті, що потребують охорони.

Література

1. Продромус растительности Украины / Ю.Р. Шеляг-Сосонко и др. Киев : Наук. думка, 1991. 269 с.
2. Природа унікального краю Малого Полісся / за ред. Т.Л. Андрієнко. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський, 2010. 245 с.
3. Літопис природи національного природного парку «Мале Полісся» за 2014–2015 роки. Т. 1. Ізяслав, 2016. 200 с.
4. Брадїс Є.М. Рослинність східної частини Малого Полісся та питання ботаніко-географічного районування західних областей УРСР. *Український ботанічний журнал*. 1957. Т. XIV. № 4. С. 3–13.
5. Лісова рослинність 30-кілометрової зони Хмельницької АЕС / Ю.Р. Шеляг-Сосонко та ін. *Український ботанічний журнал*. 2000. Т. 57. № 3. С. 250–256.
6. Трав'яниста рослинність 30-кілометрової зони Хмельницької АЕС / Ю.Р. Шеляг-Сосонко та ін. *Український ботанічний журнал*. 2000. Т. 57. № 4. С. 380–385.
7. Юглічек Л.С. Нарис рослинності східної частини Малого Полісся. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія «Біологія»*. 2002. № 2(17). С. 31–36.
8. Юглічек Л.С., Онищенко В.А. Грабово-дубові ліси на межі Малого та Житомирського Полісся. *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія*. 2003. Вип. 169. С. 151–161.
9. Юглічек Л.С., Онищенко В.А. Соснові та дубово-соснові ліси на межі Малого та Житомирського Полісся. *Рослинність хвойних лісів України* : матеріали роб. Народи, м. Київ, листопад, 2003 р. Київ : Фітосоціоцентр, 2003. С. 233–243.
10. Юглічек Л.С. Водна рослинність східної частини Малого Полісся. *Дослідження малих річок: аналіз, проблеми, пропозиції* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Дослідження, відтворення та охорона малих річок. Хмельницький : Тріада-М, 2005. С. 48–52.
11. Зелена книга України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуха. Київ, 2009. 448 с.